

Poudarki iz poročila EUMC

„Muslimani v Evropski uniji: Diskriminacija in islamofobija“

Prevod tega povzetka v vse jezike EU je informativne narave. Različica v angleškem jeziku prevlada.

„Muslimani v Evropski uniji: Diskriminacija in islamofobija“ je poročilo Evropskega centra za spremljanje rasizma in ksenofobije (EUMC) o položaju muslimanov v državah članicah Evropske unije.

Poročilo preučuje razpoložljive podatke in informacije o obsegu in naravi diskriminacije muslimanov in islamofobičnih incidentov v EU. Ta dejanja so še vedno preslabo dokumentirana in se o njih premalo poroča. To poročilo predstavlja primere dobre prakse v državah članicah ter predloge za ukrepanje za boj proti diskriminaciji in rasizmu in za spodbujanje vključevanja.

Ključne ugotovitve in zaključki

- ✓ Veliko evropskih muslimanov se ne glede na svoje etnično poreklo in/ali odnos do religije srečuje z diskriminacijo pri zaposlovanju, izobraževanju in iskanju stanovanja.
- ✓ Diskriminacijo muslimanov lahko pripišemo islamofobičnemu odnosu in rasističnemu in ksenofobičnemu razpoloženju, saj se ti elementi pogosto prepletajo. Sovražnost do muslimanov je treba zato razumeti v bolj splošnem kontekstu ksenofobije in rasizma proti priseljencem in manjšinam.
- ✓ Očitno je, da muslimani doživljajo islamofobične izpade, ki segajo od ustnih groženj do fizičnih napadov, čeprav se podatki o versko motiviranih incidentih zbirajo le v omejeni meri.
- ✓ Razpoložljivi podatki o žrtvah diskriminacije kažejo, da so evropski muslimani pogosto nesorazmerno zastopani na območjih, kjer so stanovanjske razmere slabše, medtem ko njihova uspešnost pri izobraževanju zaostaja za povprečjem, stopnja njihove nezaposlenosti pa je višja od povprečja. Muslimani so pogosto zaposleni na delovnih mestih, za katera je potrebna nižja strokovna izobrazba. Kot skupina so nesorazmerno visoko zastopani v nizko plačanih gospodarskih sektorjih.
- ✓ Veliko evropskih muslimanov, zlasti mladih, se pri napredovanju v družbi srečuje z zaprekami. To lahko povzroči občutke brezupa in socialne izključenosti.
- ✓ Rasizem, diskriminacija in družbena marginalizacija pomenijo resno grožnjo za vključevanje in povezanost skupnosti.

Dokazi o diskriminaciji evropskih muslimanov

Zaposlovanje

V nekaterih državah članicah je stopnja nezaposlenosti muslimanov visoka. Na primer, v Veliki Britaniji je stopnja nezaposlenosti muslimanov pri moških in ženskah višja od stopnje za osebe katere koli druge veroizpovedi. Na Irskem je popis prebivalstva leta 2002 pokazal, da je 11 odstotkov muslimanov nezaposlenih, medtem ko nacionalno povprečje znaša 4 odstotke.

Testiranje diskriminacije kaže, da muslimani doživljajo diskriminacijo in se srečujejo z omejenimi možnostmi zaposlitve. Na primer, v Veliki Britaniji je BBC leta 2004 v okviru radijskega programa izvedel preizkus, v katerem je 50 podjetij prejelo prošnje šestih fiktivnih prosilcev z imeni, ki so jasno nakazovala belopolto britansko, afriško ali muslimansko poreklo. Belopolti prosilci so imeli več možnosti (25 odstotkov) od temnopoltih (13 odstotkov), da bodo povabljeni na razgovor, najmanj uspeha pa so imeli prosilci z muslimanskim imenom (9 odstotkov). V Franciji je univerza v Parizu leta 2004 poslala na razpise za 258 prostih delovnih mest standardne življenjepise oseb, za katere je bilo mogoče razbrati, da prihajajo iz različnih etničnih skupin. Ugotovili so, da ima oseba iz Severne Afrike petkrat manj možnosti, da prejme pozitiven odgovor.

Izobraževanje

Skromna raven uspeha pri izobraževanju je naslednji dejavnik pri diskriminaciji, s katero se srečujejo evropski muslimani. V več državah članicah, kjer večji del priseljenega prebivalstva sestavljajo muslimani (npr. Danska, Nemčija in Francija), dosegajo priseljenci in potomci priseljencev iz tretjih držav nižjo stopnjo dokončanega šolanja in povprečno nižjo usposobljenost od večinskega prebivalstva.

PISA študije Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD) o uspešnosti priseljenih študentov kažejo, da dosegajo učenci tujega porekla veliko nižje rezultate pismenosti od domačih učencev. Zlasti v državah, kjer je izobraževalni in socialnoekonomski položaj družin priseljencev – številni so muslimanskega porekla – razmeroma slab, je razkorak pri uspešnosti študentov, ki so ali niso priseljenkega porekla, večji.

Pri zagotavljanju verskega pouka imajo države članice različne pristope. Ti vključujejo formalno laično versko izobraževanje, učenje o islamu v okviru učnega načrta, ločeno učenje o islamu znotraj ali zunaj okvira državne šole. Tudi muslimanske skupnosti zagotavljajo dodaten pouk o islamski veri, skrb pa vzbuja praksa, da se vabi imame iz tretjih držav, ki nimajo formalne izobrazbe ter slabo ali sploh ne poznajo lokalnih družbenih in kulturnih razmer.

Stanovanje

Priseljenci, vključno s tistimi iz pretežno muslimanskih držav, po navadi živijo v slabših stanovanjskih razmerah, njihov stanovanjski položaj je bolj ranljiv in negotov. Stanovanjske razmere so se nekoliko izboljšale, neenakost pri stanovanjskih zadevah pa je še vedno večinoma posledica neustrezne količine socialnih stanovanj za skupine z nižjimi dohodki, kot so priseljenci ali potomci priseljencev.

Dokazi o islamofobičnih incidentih

Okrepiti je treba zbiranje uradnih podatkov, da bi ugotovili, katera kazniva dejanja so versko motivirana. Trenutno imata le Velika Britanija in Finska uradni mehanizem za zbiranje podatkov s področja kazenskega prava, ki nudijo podrobne podatke o poreklu žrtev rasističnega kaznivega dejanja. Le Velika Britanija objavlja podatke s področja kazenskega prava, ki posebej opredeljujejo muslimane kot žrtve kaznivih dejanj, ki jih narekuje sovraštvo.

Kljub temu pa kombinacija uradnih podatkov in neuradnih podatkov nevladnih organizacij kaže, da se o islamofobičnih incidentih poroča v številnih državah članicah. Ti incidenti segajo od ustnih groženj do fizičnih napadov na osebe in lastnino.

EUMC odkriva islamofobijo in njene pojave na podlagi mednarodno dogovorjenih standardov glede rasizma in rednega dela Sveta Evrope in Združenih narodov.

Podatki o muslimanskih skupnostih Evropske unije

Na podlagi obstoječih demografskih statističnih podatkov je mogoča le približna ocena o številu muslimanov, ki prebivajo v Evropski uniji. Najbolj previdne ocene, ki temeljijo na uradnih izračunih in ocenah nevladnih organizacij, govorijo o približno 13 milijonih, kar predstavlja 3,5 odstotka celotnega prebivalstva EU.

Muslimani so druga največja verska skupina v večverski družbi EU. Muslimani, ki živijo v EU, so zelo raznolika mešanica različnih etnij, jezikov, laičnih in verskih struj, kulturnih tradicij in političnih prepričanj.

Med muslimanskim prebivalstvom Evropske unije prevladujejo muslimani iz Turčije, Severne Afrike, Bližnjega vzhoda, Pakistana, Bangladeša in iz bivše Jugoslavije. Veliko jih je državljanov EU. Nekateri muslimani, ki prebivajo v EU, imajo v državah, v katerih živijo, dolgo zgodovinsko prisotnost.

EUMC poziva zlasti k oblikovanju naslednje zakonodaje in odzivov politike:

EUMC je prepričan, da morajo postati ukrepi za boj proti diskriminaciji in obravnavanje družbene marginalizacije prednostna naloga politik. Odzivi politik morajo upoštevati, da je veliko muslimanov v EU izkusilo diskriminacijo, ki je vplivala na možnosti zaposlitve in izobraževalne standarde, posledica česar je družbena marginalizacija.

- ✓ **Izvajanje zakonodaje:** Države članice morajo v celoti uporabljati protidiskriminacijske direktive (Direktiva o rasni enakosti 2000/43/ES in Direktiva o enakosti pri zaposlovanju 2000/78/ES) ter v polnejši meri izkoristiti njihove določbe, vključno s posebnimi ukrepi za spodbujanje enakosti. Države članice bi prav tako morale razmisliti o ukrepih, ki presegajo minimalne zakonske zahteve direktiv, ter zagotovile, da se skupine, izpostavljene diskriminaciji, zavedajo svojih pravic in imajo na voljo sredstva za zaščito teh pravic.
- ✓ **Evidentiranje islamofobičnih incidentov in policijska dejavnost:** Države članice se spodbuja, da oblikujejo mehanizme za evidentiranje vseh rasističnih incidentov, tako da se ti statistični podatki razčlenijo po incidentih, v katerih so udeležene različne skupine žrtev, vključno z muslimani. Države članice se spodbuja, da v svoje programe usposabljanja policistov vključijo usposabljanje proti rasizmu in usposabljanje o različnosti.

- ✓ **Izvajanje politik družbene integracije in vključevanja za priseljence in manjšine:** Države članice se spodbuja, da izvajajo ukrepe podpore za priseljence in manjšine, vključno z muslimani, da se jim zagotovijo enake možnosti in da se prepreči njihova marginalizacija. Pri oblikovanju politik za vključevanje v družbo morajo dejavno sodelovati tudi manjšine.
- ✓ **Spodbujanje ukrepov pri zaposlovanju:** Države članice se spodbuja, da okrepijo svoja prizadevanja za izboljšanje možnosti zaposlovanja zlasti za mlade predstavnike manjšin, vključno z muslimani. Nacionalni in lokalni javni organi bi bili lahko na čelu pospeševanja enakega dostopa do zaposlovanja.
- ✓ **Spodbujanje ukrepov na področju izobraževanja in usposabljanja:** Države članice se spodbuja, da preučijo razloge za razlike v izobraževalnih dosežkih. Države članice bi se morale izogibati nameščanju učencev, pripadnikov manjšin, v ločene razrede. Države članice bi morale pregledati šolske učbenike in zagotoviti, da je zgodovina manjšinskih skupin v njih točno predstavljena. Razprave o rasizmu, ksenofobiji, antisemitizmu in islamofobiji bi morale biti sestavni del uradnega učnega načrta.
- ✓ **Pritegnitev političnih strank:** Vse politične stranke v Evropi se spodbuja, da podpišejo in izvajajo „Listino evropskih političnih strank za družbo brez rasizma (Charter of European Political Parties for a Non-Racist Society)“¹.
- ✓ **Sodelovanje:** Evropske muslimane bi morali spodbujati, da se dejavneje vključijo v javno življenje (npr. v politične, gospodarske, socialne in kulturne institucije in procese).
- ✓ **Mediji:** Mediji bi morali pregledati svoje poročanje, da se zagotovi točnost in celovitost medijskega pokrivanja teh zadev. Medije je treba spodbujati, da izvajajo pobude na področju zaposlovanja in usposabljanja za novinarje, da bi se raznolikost znotraj EU bolje izražala. Države članice se spodbuja, da sprejmejo ali zaostrijo zakonodajo o ponudnikih internetnih storitev, da bi preprečile razširjanje nezakonitega rasističnega gradiva v skladu s členom 14 Direktive ES o elektronskem poslovanju (2000/31/ES).

Praktične pobude za boj proti islamofobiji in za pospeševanje povezovanja

EUMC spodbuja države članice, da dejavno uporabijo primere obstoječih praktičnih pobud v EU, od katerih jih je veliko poudarjenih v tem poročilu.

EUMC je prepričan, da je integracija dvosmerni proces. Veliko evropskih muslimanov priznava, da morajo storiti več za vključevanje v širšo družbo. Hkrati si morajo evropski politični voditelji bolj prizadevati za spodbujanje vsebinskega medkulturnega dialoga ter za učinkovitejši boj proti rasizmu, diskriminaciji in marginalizaciji. Ključna naloga je okrepitev povezanosti v evropskih družbah. To pomeni spoštovanje različnosti, podpiranje temeljnih pravic in jamčenje enakih možnosti za vse.

Pobude na področju izobraževanja

- ✓ V Luksemburgu je Ministrstvo za šolstvo sklenilo, da bo učencem zadnjega letnika zagotovilo tečaj o „instruction religieuse et morale“, ki obravnava medverski dialog in razlaga človeške vrednote nekrščanskih religij.

¹http://www.eumc.eu.int/eumc/index.php?fuseaction=content.dsp_cat_content&catid=3ef0500f9e0c5&contentid=3ef0546396bb5

Medverski dialog

- ✓ V Nemčiji so ustanovili več „islamskih forumov“ z izrecnim ciljem zmanjševanja predsodkov in bojazni do muslimanske skupnosti ter spodbujanja kritične razprave med predstavniki muslimanskih organizacij in predstavniki večinske družbe. Ti forumi nimajo uradnega statusa, sprožila pa jih je nevladna organizacija.
- ✓ V Veliki Britaniji so voditelji muslimanske, židovske in krščanske verske skupnosti oblikovali Forum treh ver (Three Faiths Forum), ki organizira konference, seminarje in srečanja z nacionalnimi in lokalnimi politikami.

Pobude na ravni občin

- ✓ V Rotterdamu mestna občina subvencionira organizacijo SPIOR, platformo islamskih organizacij. Organizacija, ustanovljena leta 1990, promovira interese muslimanov v mestu ter predstavlja 42 organizacij, od osmih etničnih skupnosti do ženskih in mladinskih organizacij. Ena od nedavnih pomembnih nalog je bila pospešiti boljše razumevanje med muslimani in nemuslimani. Rotterdamski občinski svet je med februarjem in aprilom 2005 organiziral devet „islamskih razprav“. Na teh razpravah so govorili o številnih vprašanjih v zvezi z islamom, od višine minaretov novih mošej do izobraževanja in gospodarskih razmer.
- ✓ V Veliki Britaniji so številni organi lokalnih oblasti oblikovali pisne smernice za izpolnjevanje pastoralnih, verskih in kulturnih potreb muslimanskih učencev. Ena od najbolj podrobnih in koristnih je nastala v Birminghamu v sodelovanju z osrednjo mošejo v Birminghamu. Lokalni organi so razvili primere dobre prakse pri obravnavanju in nasprotovanju islamofobiji, versko sovraštvo in islamofobijo pa obravnavajo tudi v svojih politikah.

Pobude policije

- ✓ V Veliki Britaniji je londonski Metropolitan Police Service (MET) obširno sodeloval z nevladno organizacijo za boj proti islamofobiji in rasizmu FAIR (Forum against Islamophobia and Racism) ter drugimi glavnimi organizacijami pri kampanji „Islamofobija – ne trpi molče“. To je bila velika nacionalna kampanja, ki jo je MET sprožil leta 2004 za boj proti kaznivim dejanjem proti muslimanom, da bi zagotovili pomoč žrtvam islamofobije in izboljšali nadzor londonske metropolitanske policije nad islamofobijo in odnose z muslimansko skupnostjo.

To poročilo spremlja študija o „**Dojemanju diskriminacije in islamofobije**“, ki temelji na poglobljenih pogovorih s predstavniki muslimanskih skupnosti v desetih državah članicah EU. Ta študija omogoča strnjen pregled mnenj, občutij, bojazni, frustracij pa tudi upov za prihodnost, ki so skupni številnim muslimanom v EU.